

מחקר מלווה של הקהילות

(דגמים: קהילות אקדמיה-כיתה, עמיתי אקדמיה)

שמות החוקרים:

ד"ר נעים נגמי

שם המוסד המכשיר:

המכללה האקדמית הערבית לחינוך - חיפה

כותרת המחקר:

פיתוח מיומנויות חקר פרקטיקה במסגרת קהילת למידה רב-תחומית בקרב מורים

תיאור המחקר:

1. רקע תאורטי

פיתוח מיומנויות חקר פרקטיקה בקרב מורים חיוני להגברת ההתפתחות המקצועית, שיפור שיטות ההוראה וקידום אסטרטגיות הוראה מבוססות ראיות.

חוקרים מדגישים את המשמעות של מיומנויות חקר בפועל, שכן הם מאפשרים למורים לנתח באופן ביקורתי את פרקטיקות ההוראה שלהם, לקבל החלטות מושכלות ולתרום לשיפור התוצאות החינוכיות. תרגול מיומנויות מחקר מקדם תרבות של הוראה מבוססת ראיות ומעודד מורים לעסוק בפרקטיקה רפלקטיבית, המובילה להתפתחות מקצועית מתמשכת בקרב המורים.

מחקרים מצביעים על כך שיש לעודד מורים לזהות תחומי מחקר ספציפיים המתואמים לתחומי העניין, הצרכים והגורמים ההקשריים שלהם. תחומי מחקר מותאמים אישית משפרים את המוטיבציה ותחושת הבעלות של המורים, ומובילים לתוצאות מחקר משמעותיות ומשפיעות יותר. זה גם מוביל המורים להכיר את הגישה והניווט בחומרי מחקר, לרבות כתבי עת אקדמיים, מאגרי מידע חינוכיים ומשאבים מקוונים. זה מדגיש את החשיבות של מתן הזדמנויות לפיתוח מקצועי והכשרה כדי לשפר את מיומנויות המורים באיתור ובניצול יעיל של חומרי מחקר. מחקר שיתופי בין מורים מקדם חילופי ידע, תמיכת עמיתים וצמיחה מקצועית. השתתפות בקהילות מחקר, קבוצות מחקר פעולה ושיתופי פעולה בין-תחומיים יכולה לשפר את כישורי המחקר של המורים ולייצר פתרונות מעשיים לאתגרים בכיתה. מחקר פעולה, הכולל מחקרים בקנה מידה קטן בתוך הכיתה, מאפשר למורים לחקור נושאים ספציפיים בתחומי הדעת, לאסוף נתונים, לנתח ממצאים וליישם שינויים מבוססי ראיות. העיסוק במחקר פעולה מקדם רפלקציה עצמית, פתרון בעיות ושילוב ממצאי מחקר בפרקטיקה של הוראה.

2. רציונל

בעולם של היום, חינוך ולמידה הפכו להיות עניין מורכב ודינמי. אי לכך, אימוץ גישה רב תחומית להוראה ולמידה הפך לדבר חיוני ביותר מאחר והוא עשוי להוות אמצעי יעיל לעבודה על תלמידים. על ידי עבודה שיתופית במסגרת קהילת למידה רב-תחומית, עשויים המורים להפיק תועלת מהנסיון, המומחיות והפרספקטיבות המגוונות אחד של השני ויכולים לפתח הבנה רחבה ומקיפה יותר של אותו עולם מורכב של חינוך ולמידה. בקהילת למידה רב תחומית, מורים יכולים לשתף את הידע והנסיון מתחומים שונים ולעבוד בשיתוף פעולה לזהות אתגרים והזדמנויות משותפים בדרכי ההוראה שלהם. הדבר יביא לפיתוחם של דרכי הוראה יעילות יותר המכוונות לצרכים האישיים של התלמידים והמשלבות מגוון פרספקטיבות וגישות. בנוסף, על ידי ההשתתפות בקהילת למידה מורין יכולים לתמוך אחד בשני בהתפתחות המקצועית שלהם דרך בניית קהילת עבודה המדגישה שיפור מתמשך וחדשנות בחינוך.

חקר הפרקטיקה הינו כלי רב ערך שניתן להשתמש בו במסגרת החינוך הרב תחומי. חקר פרקטיקה כולל חקירה שיטתית של פרקטיקות ודרכי הוראה והשפעתן על למידת התלמידים. על ידי שימוש במיומנויות של חקר פרקטיקה יכולים המורים לפתח הבנה מעמיקה יותר של האופן בו אסטרטגיה ההוראה שלהם, ובמקרה שלנו, חינוך רב תחומי, משפיעים על הישגי התלמידים. שיתוף הידע הנוצר בקהילה יביא לאימוץ פרקטיקות הוראה מבוססות ראיות שהן יותר יעילות בשיפור הישגי התלמידים וחווית הלמידה שלהם.

היתרונות של חקר הפרקטיקה במסגרת קהילת למידה רב תחומית הינן מרובות. ראשית, מורים יכולים ללמוד אחד מהשני כאשר הם עובדים בשיתוף פעולה. הדבר מוביל להתפתחותה של הבנה משותפת למה עובד באמת בכיתה ללא קשר עם מקצוע הלימוד. שנית, חקר פרקטיקה עוזר למורים להבין את צורכי תלמידיהם טוב יותר כאשר הם אוספים מידע אודות הישגיהם. הדבר אמור להוביל לפיתוח אסטרטגיות ודרכי הוראה יעילות יותר המותאמות לצורכי התלמידים באופן אישי.

3. שאלות המחקר

עמדות:

1. מהן עמדות מורים המשתתפים בקהילת עמית כלפי הקהילה?
2. מה הן עמדות המורים המשתתפים כלפי קיום חינוך רב-תחומי במסגרת הקהילה? תפוקות קהילת עמית:

1. מה היא השפעת הקהילה על ההתפתחות המקצועית של המורה?
2. באיזה מידה תרמה הקהילה לפיתוח מיומנויות של חקר פרקטיקה בקרב מורים?

4. שיטות המחקר

כלים ושיטות לאיסוף נתונים

המחקר הינו מחקר משולב, כמותי שהנתונים נאספו ע"י שאלון ואיכותני שהנתונים נאספו על סמך תשובות המשתתפים לשאלות הריאיון.

ראיונות: ראיון חצי מובנה עם 5 משתתפים, השאלות נוסחו ונגזרו משאלות ההערכה.

שאלון: לצורך המחקר נבנה שאלון על פי סולם ליקרט מ-1 עד 5 כאשר 1 לא מסכים בכלל ו-5 מסכים בהחלט, אשר נובע מסקירת ספרות ומידע מקדים אודות קהילות לומדות. השאלון מורכב משני חלקים: א. נתוני רקע של המשתתפים. ב. היגדים הבודקים עמדות של המורים כלפי שילוב חינוך רב-תחומי, היגדים הנוגעים במיומנויות חקר הפרקטיקה והיגדים הבודקים טיפוח ההתפתחות המקצועית של המורים. השאלון עבר בדיקת תוקף ומהימנות.

5. סיכום הממצאים

מאפייני הדגימה: במחקר השתתפו 14 מורים מתחומי דעת שונים: אנגלית, ערבית, מתמטיקה ומדעים. רובם עם וותק יותר מ-10 שנים (86%) ו-14% עם פחות מ-10 שנים. כל המורים עם התמחות על יסודי.

משתני המחקר

חלקו הראשון של המחקר התמקד בזיהוי ממדי שאלון ההערכה של עמדות המורים המכשירים ואת המידה בה מסייעת הקהילה בטיפוח ההתפתחות המקצועית שלהם. ניתוח הממצאים אישש את קיומן של הממדים לשאלון הקהילה של המורים, עמדות של המורים כלפי שילוב חינוך רב-תחומי עם $\alpha=.878$, השפעת מפגשי הקהילה על מיומנויות חקר הפרקטיקה עם $\alpha=.732$, טיפוח ההתפתחות המקצועית של המורים עם $\alpha=.919$. בחינת מקדמי המתאם בין עמדות של המורים כלפי הקהילה ובין משתני המחקר האחרים בשאלון, מצביעה על מקדמי מתאם חיוביים ומובהקים בין עמדות המורים ובין השפעת מפגשי הקהילה על שילוב חינוך רב-תחומי ($r=.870, p<.01$), מיומנויות חקר הפרקטיקה ($r=.659, p<.01$) וטיפוח ההתפתחות המקצועית ($r=.680, p<.01$).

ראיונות

מתוך קהילת המורים שהשתתפו ראינו 5 מורים אשר השיבו בהתאם לשאלות שנגזרו משאלות ההערכה. ניתן לראות בתשובות שלהם שיש כמה עמדות נפוצות שהם הפגינו כלפי הקהילה שלהם כפי שרואים מהציטוטים שלהם הכתובים מטה (מורה 1 עד 5).

מורה 1: "שיתוף פעולה עם עמיתים פותח את ההזדמנות לחלוק רעיונות, משאבים ושיטות עבודה מומלצות, לכן אני מחפשת כל הזדמנות לשתף פעולה עם מורים אחרים בבית הספר".

מורה 2: "אני מבין את אתגרי המקצוע ומוכן לתת הדרכה, עצות ותמיכה רגשית למורים עמיתים, זה עשוי לשפר את שיתוף הפעולה בינינו כמורים מתחומי דעת שונים".

מורה 3: "יש לרוב מחויבות חזקה ללמידה לכל החיים. אני מכירה בחשיבות של צמיחה מקצועית ומחפשת ללא הרף הזדמנויות להרחיב את הידע והכישורים שלי. אני פתוחה לרעיונות חדשים ושיטות הוראה חדשניות, בדיוק זה מה שקיבלנו במסגרת הקהילה דבר שיסייע לנו להשתדרג בחקר הפרקטיקה שלנו בבית הספר".

מורה 4: היינו בקהילה עוסקים לעתים קרובות בתרגול רפלקטיבי, משקפים באופן קבוע את שיטות ההוראה, האסטרטגיות והאינטראקציות שלנו עם התלמידים. רובינו מעריכים רפלקציה עצמית ומחפשים באופן פעיל משוב מעמיתים כדי לשפר את שיטות ההוראה שלנו".

מורה 5: "היינו בקהילה לרוב מחבקים ומכבדים את השונות בתוך הקהילה. מעריכים את הרקע, החוויות ונקודות המבט המגוונות של עמיתינו והתלמידים שלנו".
"כולנו בקהילה מכירים בהשפעת החינוך על הקהילה הרחבה יותר ודוגלים באופן פעיל בצרכים ובאינטרסים של תלמידינו ושל הקהילה בכללותה. היו הצעות לעסוק ביוזמות לשיפור מדיניות חינוכית, משאבים והזדמנויות".

6. מסקנות

חקר הפרקטיקה עוזר למורים למדוד את ההשפעה של דרכי ההוראה שלהם על הישגי התלמידים תוך כדי האפשרות לשפר אותם באופן מתמשך ולהשביח את פרקטיקות ההוראה שלהם.

כפי שניתן להבין מהממצאים, רוב המורים הביעו עמדות חיוביות להוראה רב תחומית ולחשיבות קיום קהילה אשר תומכת ומאפשרת קיום חקר הפרקטיקה שלהם בבית הספר.

לקהילה הייתה תרומה חיובית לחיזוק הקשרים החברתיים והמקצועיים בין המורים מתחומי דעת שונים, דבר אשר אפשר להם לפתח כלים בכדי לחקור הפרקטיקה שלהם ולהתפתח מבחינה מקצועית.